

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Розвиток екотуризму¹ в Україні пов'язаний з рядом проблем, які супроводжують його вже зараз, коли, по суті, цей вид активного відпочинку знаходиться в зародковому стані. Власне кажучи, від успішного вирішення цих проблем, які носять екологічний, соціальний та економічний характер, залежить, чи виправдають вищевказані види туризму статус екологічних та розвиватимуться належним чином в контексті загального сталого розвитку (на шлях якого Україна прагне стати), чи, навпаки, залишаться одним з видів туристичних послуг, які, хоч і не так помітно, як промисловість, але робитимуть свій "внесок" в деградацію навколишнього середовища.

Основними проблемами співіснування туризму з навколишнім середовищем є:

- визначення пріоритетних територій розвитку;
- розрахунок антропогенного навантаження на природні території;
- планування туристичної діяльності на природних територіях;
- облаштування туристичних стежин, кемпінгів тощо;
- регулювання туристичної діяльності в межах природно-заповідного фонду;
- екологічна освіта та виховання подорожуючих;
- переробка і видалення з природних територій відходів, пов'язаних з діяльністю туристичного сектору.

З цією метою в сфері економіки природокористування необхідно провести ряд організаційних заходів, а саме:

- розробити нормативно-технічні і правові документи, які б регламентували природоохоронні затрати, необхідні для відвернення негативного впливу на екологічний стан в зонах рекреаційного природокористування [17];
- встановити більш жорсткі нормативи викидів шкідливих речовин транспортними засобами, промисловими та комунальними об'єктами, які знаходяться на рекреаційних територіях та поблизу них та ввести систему заходів економічного контролю за їх впливом на навколишнє середовище;

¹ За визначенням ООН екотуризм – це "туризм, який своєю діяльністю не шкодить оточуючому середовищу, має екологічну життєздатність, а також не справляє негативного впливу на культурні традиції та соціальні устої місцевого населення." За поданим визначенням на сьогодні до екологічних видів туризму можна віднести наступні: власне екотуризм, сільський туризм, промисельний, науково-пізнавальний, релігійний, спортивно-оздоровчий.

- виконати економічне обґрунтування усіх затрат на природоохоронні заходи, визначити джерела фінансування;
- розпочати практику будівництва та введення в дію заводів з комплексної екологічної переробки сміття (наскільки відомо, на Україні поки що немає жодного).

Поряд із перевагами в соціальній сфері, якими характеризується розвиток екологічних видів туризму (створення нових робочих місць і збільшення доходів населення, забезпечення місцевому населенню доступу до якісних товарів та послуг, що створюються в рамках розвитку туризму, відродження культурних традицій та народних ремесел, оздоровлення суспільства, його психічне відновлення, підвищення освітнього і культурного рівня суспільства, духовного збагачення народу тощо), слід вказати наступні недоліки: завжди існує небезпека культурного конфлікту між туристами та місцевим населенням, відвідування певних територій туристами з різних регіонів сприяє розповсюдженню хвороб та негативних соціальних явищ, залучення великої кількості туристів до культурних, архітектурних, історичних пам'яток може завдати їм непоправної шкоди.

Таким чином, якщо організатори, місцеві громади, самі туристи бажають зберегти за туризмом статус сталого, потрібно розробити ряд заходів з уникнення подібних проблем:

- пропагувати серед туристів і місцевого населення ідею рівності всіх культур та права на існування кожної з них;
- турфірмам пропонувати подорожуючим ознайомитись з інформацією про культуру, традиції, рекомендовані способи поведінки на місці відпочинку (ці заходи актуальні не лише для туристів, що їдуть в азійські чи африканські країни, але й для подорожуючих в різні регіони України);
- серед населення пропагувати ідею відродження місцевих ремесел, традицій, викликати гордість за культуру рідного краю;
- залучати місцевих жителів до туристичного бізнесу, сприяючи створенню малих підприємств;
- зареєструвати пам'ятки, що мають історичну, культурну, пізнавальну цінність, та взяти їх під державну охорону (це практикується в Україні, але не в достатній мірі);
- кошти від туризму повинні надходити до місцевих бюджетів;
- надавати місцевому населенню право самим вирішувати, що пропонувати туристам та як представляти свою культуру.

Розвиток екологічних видів туризму в Україні ускладнюється також проблемами економічного характеру, які, в основному, зводяться до двох головних: відсутності коштів та пошуку джерел їх надходження.

Шляхами вирішення цих проблем бачиться залучення до цієї сфери малого і середнього бізнесу, а також вітчизняних та зарубіжних інвесторів. В зв'язку з цим необхідно провести ряд

заохочувальних заходів, як-то: введення ряду пільгових податків, зміну форм власності підприємств, задіяних в туристичному секторі, пільгове інформаційне забезпечення тощо.